

РЕЦЕНЗИЯ

Относно конкурс за заемане на академична длъжност
„доцент” по наказателно право (05.05.16) във ВСУ
„Черноризец Храбър” (обявен в ДВ, бр. 8 от 25.01. 2011)
Кандидат: Юлиана Младенова Матеева, доктор по
право, главен асистент във ВСУ
Рецензент: проф. д-р Румен Илиев Марков

1. Кандидатът за доцент по наказателно право във ВСУ „Черноризец Храбър” д-р Юлиана Матеева е единствен кандидат. За участието си в конкурса тя представя една монография, 11 статии, едно учебно помагало и два научни доклада.

От представените научни трудове приемам за рецензиране монографията „Престъпления против политическите права на гражданите” и две статии - №3 и №4 в списъка. Останалите статии се съдържат поначало в хабилитационния и дисертационния труд.

2. Главното, което характеризира кандидата е задълбочената, системна и поставена на широка основа научно-изследователска и учебно-педагогическа дейност, непрекъснатият стремеж за повишаване на научната квалификация. Д-р Матеева следи постоянно развитието на българското право, познава тенденциите в наказателното законодателство у нас и в чужбина. Нейното участие в международни конференции и множество семинари, както и подготовката ѝ като гост-преподавател в Юридическия факултет на Университета в Барселона и VIA-University College, Дания допринасят да изучи съвременното състояние на теорията, законодателството и съдебната практика в борбата с престъпността. Научните ѝ трудове се отличават със своята актуалност и практическа насоченост.

3. Д-р Матеева е родена на 18. 04. 1976г. През 1995г. завършва V ЕГ „Йоан Екзарх” – гр. Варна, а 2001г. – Юридическия факултет при Технически университет – гр. Варна. От същата година до 2004г. е асистент, до 2007г. - старши асистент и до 2010г. – главен асистент в ТУ-

Варна. Понастоящем е главен асистент във ВСУ. Преподава по втори трудов договор и в ЮЗУ „Неофит Рилски”-Благоевград.

През 2007г. защитава докторска дисертация на тема „Правен режим на непълнолетните правонарушители”.

Владее отлично английски, немски и руски език.

4. Хабилитационният труд на кандидата **„Престъпления против политическите права на гражданите”** (Варна, 2011г., 141 стр.) е първото цялостно и системно изследване по темата в българската наказателноправна теория след промените.

Безспорно, темата е актуална. В процеса на утвърждаване на демокрацията в България избирателните и другите политически права на гражданите получиха значително развитие и защита в новата Конституция и други новоприети закони. Значителни са и промените в Наказателния кодекс (НК). Адекватният отговор на многобройните и по естеството си нови нарушения на изборното законодателство и на демократичните правила на политическия живот наложи в глава трета на раздел трети от особената част на НК да бъдат формулирани нови състави на престъпления, а част от съществуващите – изменени. Съответно бе изменено и заглавието на раздела.

Д-р Матеева отлично познава разработвания проблем, неговото законодателно уреждане в България (и в исторически аспект) и чужбина, застъпените становища в теорията и съдебната практика. На тази основа съумява да изгради логична структура, относително балансирана, и цялостно обхващаща разглежданата проблематика.

Работата е в обем от 141 страници и е организирана в четири глави, увод и заключение. Приложен е и списък на използваната литература и на нормативни актове.

В първа глава се сочи принадлежността на политическите права към групата на основните права и се проследява тяхната конституционна уредба в новата история на България, изяснява се техният субект според действащото законодателство. Специално внимание се отделя на правната защита на участието на гражданите в референдуми. Прави се обща характеристика и се предлага класификация на престъпленията против политическите права на гражданите, които се обособяват в две групи – засягащи чужди политически права и засягащи собствени политически права.

Във втора глава се подлагат на критичен анализ съставите на престъпленията, насочени срещу своободата на изразяване на волята на гласоподавателите, участието им в политически формации, тайната на вота и отразяването на изборните резултати. Тези престъпления са разделени на недлъжностни – чл. 167, ал. 1, чл. 169б, чл. 169а, чл. 167, ал. 2-4, чл. 169г, ал. 1,2 НК и длъжностни – чл. 169, чл. 169в НК. Подробно се изясняват обективните и субективните признаци на съставите на

посочените престъпления. Отделя се достатъчно внимание и на поощрителните разпоредби, съдържащи се в чл. 167, ал. 6 и чл. 169г, ал. 3,4 НК.

В трета глава се разглеждат престъпленията, извършени от граждани във връзка с упражняването на тяхното право на глас – чл. 167а, ал. 1 и чл. 168 НК.

В четвърта глава се предлага създаването на нови състави на престъпления. Разглеждат се и други въпроси, свързани с изборното законодателство и възможни изборни нарушения.

5. По своя обем, структура, съдържание, както и с оглед на изпълваната обилна научна литература, позоваването на множество чуждестранни наказателни закони, интерпретираната съдебна практика, дълбочината на научните анализи и изводи работата напълно отговаря на критериите и изискванията като монографично изследване.

6. Кандидатът привежда убедителна аргументация в подкрепа на застъпените становища и за оборване на критикуваните мнения при коректен тон на научната полемика.

Монографията е с интердисциплинарен характер. В нея са демонстрирани задълбочени познания не само по наказателно право, но и по конституционно право, гражданско право, наказателен процес, както и на правните механизми и решения в чуждото конституционно и наказателно законодателство.

Многобройни са сравнителноправните и правноисторическите екскурси. Те са удачно използвани за да се оцени степента на съответствие на нормативната реакция на държавата на реално извършваните престъпления и други правонарушения срещу политическите права на гражданите.

7. Д-р Матеева постига нови научни резултати, които могат да се оценят като действителни **приноси** в следните насоки:

- пълен и задълбочен анализ на съставите на всички престъпления против политическите права на гражданите по раздел трети на глава трета от особената част на НК, отграничаването им от сходни престъпления и тяхната класификация;

- значим научен принос са многобройните **предложения de lege ferenda**, които са поначало основателни и убедително аргументирани и в резултат на които нормативната уредба на раздел трети от глава трета на особената част на НК се издига като цяло на ново, по-високо ниво като става значително по-адекватна на реално съществуващата социална действителност;

- прецизиране на редакцията на чл. 167, ал. 1,2,4, чл. 167а, ал. 1 НК;

- чрез обосноваването включване на допълнителни елементи като алтернативни признаци в конструкцията на някои състави на престъпления или чрез използването на по-широка формулировка на

съществуващи законови признаци основателно се разширява обхвата на наказателноправните норми, съдържащи се в чл. 167, ал. 2, чл. 167а, ал. 1, чл. 169 НК;

- предлага се инкриминирането на реално извършвани или напълно възможни тежки общественоопасни посегателства срещу политическите права на гражданите, които досега са останали извън вниманието на законодателя. Конструират се изцяло нови разпоредби – 4,5 и 9 алинеи в чл. 167 НК, втора алинея в чл. 167а и трета в чл. 169 НК;

- наказателноправната защита на политическите права се допълва с обявяването за наказуеми и на посегателствата срещу правото на участие в референдум в новите текстове на чл. 167, ал. 6-8, чл. 167а, ал. 1, чл. 168, чл. 169 НК;

- предвиждат се нови квалифицирани състави, визиращи длъжностни престъпления;

- в съответствие с чл. 53, ал.1, б. „б” НК в новите разпоредби на чл. 167, ал. 10 и чл. 167а, ал. 3 НК се предвижда отнемане на предмета на престъплението в полза на държавата;

- подобрена е редакция на поощрителните норми в сегашните чл. 167, ал. 6 и чл. 167а, ал. 2 НК;

- с предложените промени в санкциите на нормите на чл. 169а, чл. 169г и др. НК се балансира системата на наказанията в съответствие с относителната тежест на престъпленията в раздела.

8. Разбира се, бихме могли да направим и някои критични бележки и препоръки.

Внимателно и алтернативно предложената отмяна на чл. 167, ал. 1 НК би могла да бъде още по-добре аргументирана. Струва ми се, че не се оценява докрай нормативното изтегляне напред на момента на довършване на това престъпление (особено в сравнение с конструкцията на състава на резултатно увреждащо престъпление по чл. 169б НК, което се предлага да остане) и свързаните с това обстоятелство профилактичен потенциал и правнотехнически аспекти на засилване на наказателноправната отговорност и защита. Те биха могли да бъдат използвани при разширяване на редакция на текста на чл. 167, ал. 1 НК с използването на формулировката на чл. 169б НК – „конституционни политически права”, а чл. 169б – отменен.

Не би следвало, може би поначало правилната теза за утежняване на наказанията за престъпленията против политическите права на гражданите, да се обосновава с процесуални доводи (с. 126-128). В съответствие с основополагащата разпоредба на чл. 35, ал. 3 НК, предвидените в санкциите на наказателноправните норми наказания би трябвало да бъдат съобразени с относителната тежест на визираните в диспозицията видове престъпления, така че да бъдат годни да постигнат посочената в чл. 36 НК цел. А що се отнася до чл. 78а НК, от много години „не е в най-добрата си

форма”. Според мен, вместо да се търси начин да бъде заобиколен, по-правилно е, и дори е наложително, чл. 78а НК да бъде изменен, така че да бъде възстановена неговата редакция преди 2000г. заедно с основополагащия за наказателноправния институт „освобождаване от наказателна отговорност” принцип на отказ от наказанието, но не и от неговите превантивни цели, което налага преценка от съда във всеки конкретен случай дали административно наказание би било достатъчно за недопускане на ново престъпление в бъдеще.

Не е особено уместна употребата, и то многократно, на квази неологизма „наказателноправен регламент” за означаване на разпоредбите на нормативен акт от вътрешното законодателство, тъй като се поражда асоциация за правомощия на институции на Европейския съюз.

Бих си позволил препоръката сравненията да се правят след, а не преди да са били анализирани сами по себе си сравняваните феномени, нормативни разпоредби или друго.

Тези бележки и препоръка ни най-малко не омаловажават високата научна оценка на труда на д-р Матеева и неговите безспорни достойнства.

9. Наред с хабилитационния труд кандидатът представя и други научни публикации – „Някои съображения относно налагането на пробационни мерки през изпитателния срок при условно осъждане и условно предсрочно освобождаване”, Известия на СУ – Варна, 2008г., кн. 1 и „Относно празнотата в наказателното законодателство след отпадане на категорията „доза за еднократна употреба”, Пловдив, 2008г., които са оригинални и съдържат приноси моменти.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Предвид изпълнението на всички изисквания, предвидени в чл. 24, ал. 1 от Закона за развитието на академичния състав в Република България и цялостната оценка на научно-изследователската и преподавателската дейност на кандидата за заемане на академична длъжност „доцент” във ВСУ „Черноризец Храбър” и на основание на разпоредбата на чл. 26, ал.2 от същия закон категорично и убедено давам **положително заключение** за избор на д-р Юлиана Младенова Матеева за **доцент** по наказателно право.

Юни 2011г.

Рецензент:

(проф. д-р Р. Марков)

